

ירושלים לאורך הדורות

משימה 4: ירושלים בבולי ישראל

ידע קודם

1. הכרת חשיבותה של ירושלים ומרכזיותה ביהדות לאורך הדורות וביטוייה בתרבות היהודית והישראלית;
2. הכרת סמלי ריבונות, כגון "יד ושם", הר הרצל, בית הנשיא, "היכל הספר", בית המשפט העליון וכו';
3. הבנה בסיסית בבולאות, בעיצוב ובהדפסת בולים או הכרה בסיסית של התחומים האלה.

יעדי המשימה

1. התלמידים יזהו ביטויים למרכזיותה של ירושלים ביהדות לאורך הדורות בשירה, בסיפור ובאמנות.
2. התלמידים יעצבו סדרת בולים ויבטאו ביצירותיהם תובנות על מרכזיותה של ירושלים ביהדות לאורך הדורות, לרבות מעמדה של ירושלים כעיר בירה בימינו.
3. התלמידים יתארו את סדרת הבולים שיצרו ויסבירו את מרכזיותה של ירושלים ביצירתם.

התנאים לביצוע המשימה

עבודה בחברותא של שלושה תלמידים, כשעתיים עד ארבע שעות, לפי שיקול דעת המורה.

התוצר המצופה

סדרה של שלושה בולים שלהם שובל ודף הסבר.

החומרים שיחולקו לתלמידים לשם ביצוע המשימה

משימה 4: ירושלים בבולי ישראל;

מחווה למשימה;

דפי עזר:

- תבנית ליצירת בול אחד;
 - תבנית ליצירת סדרה של שלושה בולים;
 - תבנית לכתיבת דף הסבר.
- נספח 1: מדרשים, אגדות חז"ל, שירי געגועים וקטעי תפילה המעידים על מרכזיותה של ירושלים לאורך הדורות;
- נספח 2: יצירות אמנות ובולי ירושלים המעידים על מרכזיותה של ירושלים לאורך הדורות.

המשימה

ירושלים בבולי ישראל

מטרת המשימה

עיצוב סדרת בולים המבטאים את מרכזיותה של ירושלים ביהדות לאורך הדורות ואת מעמדה כעיר בירה בימינו.

תלמידים יקרים,

אנשי השירות הבולאי החליטו לפנות אליכם ולבקש מכם שתעצבו סדרה של שלושה בולים שיבטאו את מרכזיותה של ירושלים ביהדות בשלוש תקופות, לפי בחירתכם. עבדו שלושה חברים יחד.

כל אחד מכם יעצב בול אחד בסדרה, אך כדי שהבולים יהיו סדרה, עליכם לשתף פעולה ולוודא שהרעיון המרכזי בעיצובם יבוא לידי ביטוי גרפית או מילולית ויופיע בשלושתם.

שימו לב שבחלק מהבולים יש שובל. השובל הוא חלק בלתי נפרד מהבול, ולכן חשוב שתכתבו בו היגד או ציטוט מהמקורות המתאימים לתוכן הבול. אתם רשאים להוסיף שובל משותף לשלושת הבולים בסדרה.

שלבי העבודה

עבדו לפי השלבים האלה:

- א. עיינו במקורות השונים שבנספח 1 או בספרי הלימוד שלכם ואספו טקסטים, יצירות אמנות, בולים וכד' המבטאים את מרכזיותה של ירושלים ביהדות לאורך הדורות.
- ב. התבוננו ביצירות אמנות ובבולי ירושלים השונים שבנספח 2 וחשבו כיצד האמנים מבטאים את מרכזיותה של ירושלים ביצירותיהם.
- ג. בִּחְרוּ שלוש תקופות בתולדות ירושלים (למשל תקופת שלמה המלך, תקופת הגלות ותקופת קום המדינה או תקופת המכבים, תקופת הרצל ותקופתנו וכו'), וזהו כיצד מרכזיותה באה לידי ביטוי בכל אחת מהתקופות.
- ד. עבדו בשיתוף פעולה: כל אחד מכם יעצב בול אחד בסדרה, וכל בול יעוצב לפי תקופה אחרת. חשוב שעיצוב הסדרה יהיה אחיד. האחידות יכולה להתבטא בצבע, בסגנון ציור, בפריטים סמליים חוזרים וכו'.
- ה. עצבו את הבולים ברוח התקופה שבחרתם ובטאו את מרכזיותה של ירושלים בתקופה שבחרתם להציג. עיינו בדפי העזר שבהמשך והשתמשו בהם במידת הצורך.
- ו. בחרו ציטוטים מהמקורות המבטאים את מרכזיותה של ירושלים, וכתבו אותם בשובל של כל בול. אתם רשאים לבחור טקסט משותף אחד ולכתוב אותו בשובל של כל הבולים בסדרה.
- ז. כתבו הסבר לסדרה שעיצבתם: פרטו את מרכיבי הבולים שעיצבתם ואת מרכיבי השובל והסבירו כיצד הם מבטאים את מרכזיותה של ירושלים בתקופות שבחרתם. היעזרו בתבנית שבדפי העזר כדי לכתוב את ההסבר.

התוצר שתגישו למורה

- סדרה של שלושה בולים;
- שובל משותף לכל הסדרה או שובל נפרד לכל בול (ובסך־הכול שלושה שובלים);
- הסבר קצר על מרכיבי הבולים שיצרתם, על עיצובם ברוח שלוש התקופות שבחרתם ועל מרכזיותה של ירושלים בעיצוב הבולים.

עבודה פורייה ומהנה!

מחווון

רמות ביצוע	השגת היעד 6-5	קרוב להשגת היעד 4-3	בתחילת הדרך 2-1
קריטריונים			
עיצוב הבולים	התלמידים עיצבו שלושה בולים. הבולים מבטאים את מרכזיותה של ירושלים בשלוש תקופות שונות. עיצוב שלושת הבולים אחיד ומהווה סדרה של בולים.	התלמידים עיצבו שלושה בולים. הבולים מבטאים את מרכזיותה של ירושלים רק בשתי תקופות. עיצוב שני בולים מתוך השלושה אחיד ומהווה סדרה של בולים.	התלמידים עיצבו שלושה בולים. הבולים מבטאים את מרכזיותה של ירושלים רק בתקופה אחת. או התלמידים עיצבו שני בולים או בול אחד. עיצוב הבולים אינו אחיד, ולכן אינו מהווה סדרה של בולים.
עיצוב השובל	התלמידים בחרו טקסט מהמקורות ועיצבו שובל משותף אחד לשלושת הבולים. או התלמידים בחרו שלושה טקסטים מהמקורות ועיצבו שלושה שובלים – שובל אחד לכל בול. הטקסטים בשובלים מבטאים בבהירות את מרכזיותה של ירושלים.	התלמידים בחרו טקסט מהמקורות ועיצבו שובל משותף אחד לשלושת הבולים. או התלמידים בחרו שלושה טקסטים מהמקורות ועיצבו שלושה שובלים – שובל אחד לכל בול. הטקסטים בשובלים מבטאים במעורפל את מרכזיותה של ירושלים.	התלמידים עיצבו שובלים שאין בהם ציטוטים מהמקורות. או התלמידים לא עיצבו שובלים כלל. הטקסטים בשובלים אינם מבטאים כלל את מרכזיותה של ירושלים.
דף ההסבר	התלמידים פירטו את כל המרכיבים בשלושת הבולים ובשובליהם. התלמידים הסבירו בבהירות כיצד המרכיבים מבטאים את מרכזיותה של ירושלים רק בירושלים.	התלמידים פירטו את רוב המרכיבים בשלושת הבולים ובשובלים. התלמידים הסבירו כיצד המרכיבים מבטאים את מרכזיותה של ירושלים רק בשני בולים. או התלמידים הסבירו במעורפל כיצד המרכיבים בכל בול מבטאים את מרכזיותה של ירושלים.	התלמידים פירטו מעט מרכיבים בשלושת הבולים ובשובלים. התלמידים הסבירו כיצד המרכיבים מבטאים את מרכזיותה של ירושלים רק בבול אחד. או ההסבר על הקשר בין מרכיבי הבולים ובין מרכזיותה של ירושלים אינו ברור.

דפי עזר

תבנית ליצירת בול אחד

ישראל اسرائيل ISRAEL

תבנית ליצירת סדרה של שלושה בולים

ישראל اسرائيل ISRAEL	ישראל اسرائيل ISRAEL	ישראל اسرائيل ISRAEL

תבנית לכתיבת דף הסבר

בול 3	בול 2	בול 1
מרכיבים: 1. 2. הסבר:	מרכיבים: 1. 2. הסבר:	מרכיבים: 1. 2. הסבר:
תקופה:	תקופה:	תקופה:
מרכזיות ירושלים בתקופה	מרכזיות ירושלים בתקופה	מרכזיות ירושלים בתקופה
שובל		
מרכיבים:		
הסבר:		

נספח 1

מדרשים, אגדות חז"ל, שירי געגועים וקטעי תפילה המעידים על מרכזיותה של ירושלים לאורך הדורות

וַיִּקְהַל דָּוִיד אֶת-כָּל-שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל שָׂרֵי הַשָּׁבָטִים וְשָׂרֵי הַמַּחֲלָקוֹת הַמְּשֻׁרָתִים אֶת-הַמֶּלֶךְ וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת וְשָׂרֵי כָל-רֶכֶשׁ-וַמִּקְנֶה לַמֶּלֶךְ וּלְבָנָיו עַם-הַסָּרִיסִים וְהַגִּבּוֹרִים וְכָל-גִּבּוֹר חֵיל אֶל-יְרוּשָׁלַם. וַיִּקָּם דָּוִיד הַמֶּלֶךְ עַל-רִגְלָיו וַיֵּאמֶר שְׁמַעוּנִי אֲחִי וְעַמִּי אֲנִי עַם-לִבְבִי לְבָנוֹת בֵּית מְנוּחָה לְאַרְוֹן בְּרִית-יְהוָה וְלִהְדָם רִגְלֵי אֱלֹהֵינוּ וְהַכִּינוּתִי לְבָנוֹת.

דברי הימים א כח, א-ב.

וַיַּחַל שְׁלֹמֹה, לְבָנוֹת אֶת-בֵּית-יְהוָה בִּירוּשָׁלַם, בְּהַר הַמְּזֻרְהָ, אֲשֶׁר נִרְאָה לְדָוִיד אָבִיהוּ אֲשֶׁר הָכִין בְּמָקוֹם דָּוִיד, בְּגִרְוֹן אֲרָנוֹ הַיְּבוּסִי. וַיַּחַל לְבָנוֹת בְּחֹדֶשׁ הַשָּׁנִי, בַּשָּׁנִי, בְּשָׁנָה אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ. וְאַלֶּה הוֹסֵד שְׁלֹמֹה לְבָנוֹת אֶת-בֵּית הָאֱלֹהִים [...].

דברי הימים ב ג, א-ג.

ומסורת ביד הכל שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארוונה [=בית המקדש]

הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח ועקד עליו יצחק

והוא המקום שבנה בו נח ומזבח) כשיצא מן התיבה

והוא המזבח שהקריבו עליו קין והבל

ובו הקריב אדם הראשון קרבן כשנברא

ומשם נברא [האדם הראשון].

רמב"ם, הלכות בית הבחירה ב, ב.

ירושלם הריים, סביב לה:

ויהוה, סביב לעפּו מעֶתָּה ועד-עוֹלָם.

תהילים קכה, א-ב.

כיצד מעלין את הביכורים? כל העיירות שבמעמד מתכנסות לעירו של מעמד ולנים ברחובה של עיר, ולא היו נכנסים לבתים ולמשכים היה הממונה אומר קומו ונעלה ציון, אל בית ה' אלוהינו.

הגיעו קרוב לירושלים שלחו לפניו (ושגרירים) ועיטרו את ביכוריהן. הפחות והסגנים והגזברים (מנהיגי העדה)

יוצאים לקראתן לפי כבוד הנכנסים היו יוצאים וכל שעולי הרגל היו חשובים יותר - כך מי שיצא לקבל את

פניהם היה ממעמד גבוה יותר. כל בעלי אומניות ובעלי מקצועות או חנווניים) שבירושלים היו עומדים בפניהם

ושואלין בשלומן ואומרים: "אחינו אנשי מקום פלוני באתם לשלוש".

משנה, ביכורים ג, יא, א.

וּבְחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי, בְּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ, הָיָא שְׁנַת תְּשַׁע-עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל, בָּא נְבוּזַרְאֲדָן רַב-טַבָּחִים עָמֵד לִפְנֵי מֶלֶךְ-בָּבֶל בִּירוּשָׁלַם. וַיִּשְׁרֹף אֶת-בֵּית-יְהוָה וְאֶת-בֵּית הַמֶּלֶךְ; וְאֶת כָּל-בְּתֵי יְרוּשָׁלַם וְאֶת-כָּל-בֵּית הַגָּדוֹל שָׁרָף בָּאֵשׁ. וְאֶת-כָּל-חֲמוֹת יְרוּשָׁלַם סָבִיב, נָתַצוּ כָל-חֵיל כַּשְׂדִּים, אֲשֶׁר אֶת-רַב-טַבָּחִים. וּמִדָּלוֹת הָעָם וְאֶת-יְתֵר הָעָם הַנְּשָׂאֲרִים בָּעִיר וְאֶת-הַנְּפִלִים אֲשֶׁר נָפְלוּ אֶל-מֶלֶךְ בָּבֶל, וְאֶת יְתֵר הָאֲמֹן הַגָּלָה נְבוּזַרְאֲדָן רַב-טַבָּחִים.

ירמיהו נב, יב-טו.

משימה 4: ירושלים בבולי ישראל

בונה, שמואל. לשנה הבאה בירושלים.
1967. אקריליק על נייר. באדיבות רחל
בונה.

שבירת כוס מתחת לחופה
גוטמן אלעד. צילום.

בונטינג, היינריך. מפת התלתן. 1581.
ויקיפדיה העברית.

ירושלים במרכזו של העולם מחברת בין
יבשת אירופה, אסיה ואפריקה. אמריקה,
היבשת החדשה, נמצאת למטה, בקצה
השמאלי של המפה.

ויעל עליהם את-מלך: פשדים ויהרג בחוריהם בחרב בבית מקדשם, ולא
חמל על-בחור ובתולה, זקן וישש: הכל, נתן בידו. וכל כלי בית האלהים,
הגדלים והקטנים, ואצרות בית יהוה, ואצרות המלך: ושריו, הכל הביא
בבל. וישרפו את-בית האלהים, וינתצו את חומת ירושלים; וכל-ארמנותיה
שרפו באש, וכל-כלי מחמדה להשחית. ויגל השארית מן-החרב אל-בבל;
ויהיו-לו ולבניו לעבדים [...].

דברי הימים ב לו, יז-כ.

על נהרות בבל שם ישבנו גם-צכינו בצכרנו את-ציון.
על-עצבים בתוכה תלינו פגרותינו.
כי שם שאלוגו שובינו דברי-שיר ותוללינו שמחה
שירו לנו משיר ציון
איך נשיר את-שיר-יהוה על אדמת נכר
אם-אשכח: ירושלים תשכח ימיני
תדבק-לשוני לחכי אם-לא אזכרכי
אם-לא אעלה את-ירושלים על ראש שמחתי.
תהילים קלו, א-ו.

שיר הפעלות בשוב יהוה את-שיבת ציון היינו כחלמים
אז יפלא שחוק פינו ולשונונו הפה
אז יאמרו בגוים הגדיל יהוה לעשות עם-אלה
הגדיל יהוה לעשות עפנו היינו שמחים.
תהילים קכו, א-ב.

כשם שהטיבור הזה נתון באמצע האיש, כך ארץ ישראל
טיבורה של עולם, שנאמר: "יושבי על טבור הארץ" (ויחזקאל לח, יב).
ארץ ישראל יושבת באמצעיתו של עולם,
וירושלים באמצע ארץ ישראל,
ובית המקדש באמצע ירושלים,
וההיכל באמצע בית המקדש,
והארון באמצע ההיכל,
והאבן שתיה לפני ההיכל, שממנה הושעת העולם.
מדרש תנחומא, פרשת קדושים, סימן י. מהדורת בובר.

ביאור מילים

בְּמִזְרַח – ארץ ישראל ממוקמת ממזרח לספרד;
 מִעֶרֶב – ספרד ממוקמת ממערב לארץ ישראל;
 אֶטְעָמָה – אטעם;
 יַעֲרֵב – יהיה טעים לאכילה;
 אֵיכָה – איך;
 אֲשֶׁלֶם נְדָרִי וְאַסְרִי – אקיים את הבטחותיי ושבעותיי;
 בְּחֶבֶל – חבל ארץ, אזור גאוגרפי;
 אֲדוֹם – אזור ירדן;
 בְּכָבֶל – כבלים, אזיקים, מאסר;
 עֶרֶב – ספרד הייתה אז בשלטון מוסלמי;
 יָקַל – יהיה קל;
 יָקָר – יהיה יקר;
 עֲפָרוֹת – עפר (של חורבן והרס);
 דְּבִיר – כינוי לבית המקדש, קודש הקודשים.

לְבִי בְּמִזְרַח / רַבִּי יְהוּדָה הַלֵּוִי

לְבִי בְּמִזְרַח וְאֵלַי בְּסוֹף מִעֶרֶב
 אֵיךְ אֶטְעָמָה אֶת אֲשֶׁר אָכַל וְאֵיךְ יַעֲרֵב
 אֵיכָה אֲשֶׁלֶם נְדָרִי וְאַסְרִי, בְּעוֹד
 צִיּוֹן בְּחֶבֶל אֲדוֹם וְאֵי בְּכָבֶל עֶרֶב
 יָקַל בְּעֵינַי עָזָב כָּל טוֹב סְפָרַד, כְּמוֹ
 יָקָר בְּעֵינַי רְאוֹת עֲפָרוֹת דְּבִיר נְחָרָב.

מתוך דברים שאמר דוד בן גוריון, ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל, במעמד ההכרזה על ירושלים כבירת ישראל (י"ד בכסלו תש"י)

[...] בהכרזתנו על מדינת ישראל המאוחדת, מיום 14 למאי 1948, הצהרנו והתחייבנו קבל ההיסטוריה והעולם ש"מדינת ישראל תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות, תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות, ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות". בהתאם לכך הודיעה משלחתנו באו"ם, שמדינת ישראל מתחייבת לכבד כל הזכויות הקיימות ביחס למקומות הקדושים ולבניינים הדתיים בירושלים, מבטיחה חופש פולחן וגישה חופשית בלא כל הפליה לכל המקומות הקדושים והבניינים הדתיים שברשותה [...] והיא מסכימה שיקום מצד האו"ם פיקוח יעיל על המקומות הקדושים ועל הזכויות הקיימות, כפי שיוסכם בין או"ם ובין מדינת ישראל.

יחד עם זאת אנו רואים חובה להצהיר, שירושלים היהודית היא חלק אורגני ובלתי נפרד ממדינת ישראל – כשם שהיא חלק בלתי נפרד מההיסטוריה הישראלית, מאמונת ישראל ומנשמת עמנו. ירושלים היא לב לבה של מדינת ישראל. אנו גאים על כך שירושלים נתקדשה גם בעיני בעלי דתות אחרות, וברצון ובנפש חפצה נבטיח כל הסידורים וההקלות הדרושים, שכל בעלי הדתות האחרות יספקו צורכיהם הדתיים בירושלים ותינתן מצדנו כל העזרה לאו"ם להבטיח סידורים אלה.

אולם, אין אנו מעלים על דעתנו שארגון האו"ם ינסה לעקור את ירושלים ממדינת ישראל או לפגוע בריבונותה של ירושלים – כבירת הנצח של ישראל. פעמיים בתולדות עמנו נעקרנו מירושלים – רק לאחר שנוצחנו במלחמת דמים אכזרית על ידי כוחות מרובים וחזקים משלנו – כוחות בבל ורומא. קשרינו עם ירושלים בימינו אלה אינם פחות עמוקים מאשר היו בימי נבוכדנאצר וטיטוס פלאביוס. וכשירושלים נתקפה (=הותקפה) אחרי 14 למאי 1948, ידע הנוער הלוחם שלנו לחרף נפשו על בירת קודשנו, לא פחות משעשו זאת אבותינו בימי הבית הראשון והשני.

אין אנו מניחים אף רגע, שארגון האו"ם ינסה להוציא את ירושלים בכוח מידי ישראל, ואנו מצהירים, שעם ישראל לא יוותר על ירושלים מרצונו הטוב, כשם שלא ויתר במשך אלפי שנה על אמונתו, על ייחודו הלאומי ועל תקוותו לשוב לירושלים ולציון [...]

[...] אומה זו לא תשלים לעולם עם הפרדת ירושלים, וירושלים היהודית לא תקבל על עצמה שום שלטון זר – לאחר שאלפי בניה ובנותיה שחררו בפעם השלישית מולדתם ההיסטורית וגאלו את ירושלים מהשמדה והרס [...].

באב אל וואד
מילים: חיים גורי
לחן: שמואל פרשקו

פה אני עובר, ניצב ליד האבן.
 כביש אספלט שחור, סלעים ורכסים.
 ערב אט יורד, רוח ים נושבת
 אור כוכב ראשון מעבר בית מחסיר.

באב אל וואד,
 לנצח זכור נא את שמותינו,
 שיירות פרצו בדרך אל העיר.
 בצידי הדרך מוטלים מתינו.
 שלד הברזל שותק כמו רעי.

פה רתחו בשמש זפת ועופרת.
 פה עברו לילות באש וסכינים.
 פה שוכנים ביחד עצב ותפארת,
 משורין חרוך ושם של אלמוני.

באב אל וואד...

ואני הולך, עובר כאן חרש חרש
 ואני זוכר אותם אחד אחד.
 כאן לחמנו יחד על צוקים וטרש
 כאן היינו יחד משפחה אחת.

באב אל וואד...

יום אביב יבוא ורקפות תפרחנה,
 אודם כלנית בהר ובמורד.
 זה אשר ילך בדרך שהלכנו
 אל ישכח אותנו, אותנו באב אל וואד.

באב אל וואד...

© כל הזכויות שמורות למחברים ולאקו"ם.

ירושלים של זהב
מילים ולחן: נעמי שמר

אור הרים צלול כיין
 וריח אורנים
 נישא ברוח הערביים
 עם קול פעמונים.

ובתרדמת אילן ואבן
 שבויה בחלומה
 העיר אשר בדד יושבת
 ובלבה חומה

ירושלים של זהב
 ושל נחושת ושל אור
 הלא לכל שיריך
 אני כינור
 ירושלים של זהב
 ושל נחושת ושל אור
 הלא לכל שיריך
 אני כינור

איכה יבשו בורות המים
 כיכר השוק ריקה
 ואין פוקד את הר הבית
 בעיר העתיקה.

ובמערות אשר בסלע
 מייללות רוחות
 ואין יורד אל ים המלח
 בדרך יריחו.

ירושלים של זהב...

אך בבואי היום לשיר לך
 ולך לקשור כתרים
 קטונתי מצעיר בניך
 ומאחרון המשוררים.

כי שמך צורב את השפתיים
 כנשיקת שרף
 אם אשכחך ירושלים
 אשר כולה זהב

ירושלים של זהב...

חזרנו אל בורות המים
 לשוק ולכיכר
 שופר קורא בהר הבית
 בעיר העתיקה.

ובמערות אשר בסלע
 אלפי שמשות זורחות
 נשוב נרד אל ים המלח
 בדרך יריחו.

ירושלים של זהב...

© כל הזכויות שמורות למחברת ולאקו"ם.

חוק יסוד: ירושלים בירת ישראל

ס"ח התש"ס, 186; ס"ח התשס"א, עמ' 28.

1. ירושלים – בירת ישראל. ירושלים השלמה והמאוחדת היא בירת ישראל.
2. מקום מושבם של הנשיא, ירושלים היא מקום מושבם של נשיא המדינה, הכנסת, הממשלה ובית הכנסת, הממשלה ובית המשפט העליון.
3. שמירת המקומות הקדושים יהיו שמורים מפני חילול וכל פגיעה אחרת ומפני כל דבר העלול לפגוע בחופש הגישה של בני הדתות אל המקומות המקודשים להם או ברגשותיהם כלפי אותם המקומות.
4. (א) הממשלה תשקוד על פיתוחה ושגשוגה של ירושלים ועל רווחת תושביה על ידי הקצאת משאבים מיוחדים, לרבות מענק שנתי מיוחד לעיריית ירושלים (מענק הבירה) באישור ועדת הכספים של הכנסת. (ב) לירושלים יינתנו עדיפויות מיוחדות בפעילויות של רשויות המדינה לפיתוחה של ירושלים בנושאי משק וכלכלה ובנושאים אחרים. (ג) הממשלה תכונן גוף או גופים מיוחדים לביצוע סעיף זה.
5. שטח תחום ירושלים תחום ירושלים כולל, לענין חוק-יסוד זה, בין השאר, את כל השטח המתואר בתוספת לאכרזה על הרחבת תחום עיריית ירושלים מיום כ' בסיון התשכ"ז (28 ביוני 1967), שניתנה לפי פקודת העיריות.
6. איסור על העברת סמכויות [תיקון: תשס"א] לא תועבר לגורם זר, מדיני או שלטוני, או לגורם זר אחר בדומה לכך, בין דרך קבע ובין לתקופה קצובה, כל סמכות המתייחסת לתחום ירושלים והנתונה על פי דין למדינת ישראל או לעיריית ירושלים.
7. נוקשות [תיקון: תשס"א] אין לשנות את הוראות סעיפים 5 ו-6 אלא בחוק-יסוד שנתקבל ברוב של חברי הכנסת.

מנחם בגין
ראש הממשלה

יצחק נבון
נשיא המדינה

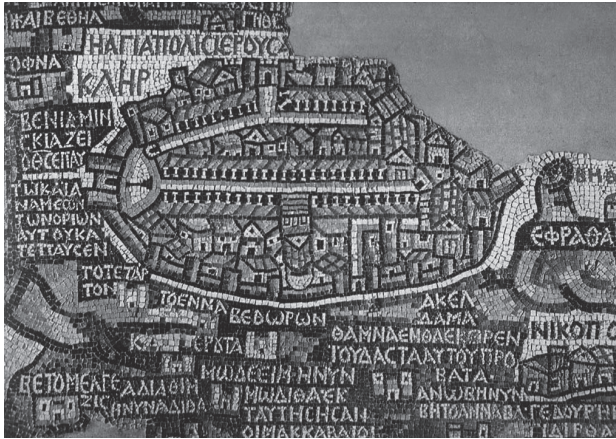
© כל הזכויות שמורות למדינת ישראל.

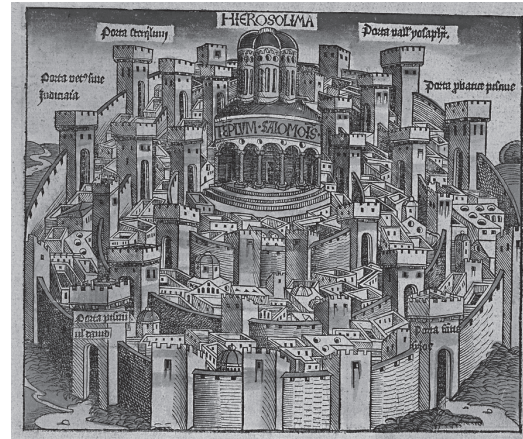
משכן הכנסת בירושלים
Joshua Paquin, flickr (CC BY 2.0)

נספח 2

יצירות אמנות ובולי ירושלים המעידים על מרכזיותה של ירושלים לאורך הדורות

ירושלים במפת מידבא

ירושלים - כרוניקל נירמברג. הרטמן, שדל. 1493.

הכותל המערבי. ז'אן-לאון, ז'רום. 1867.

חורבן בית המקדש השני. פרנצ'סקו, האיץ. 1867.

התמונות מתוך פורטל ירושלים באמנות. ויקיפדיה העברית.

"עוד אבנך ונבנית בתולת בת ציון". אריחי קרמיקה מתוצרת "בצלאל".

שנות העשרים של המאה העשרים.

גרודה דבורה. צילום.

בולי ירושלים

סדרת "מועדים לשמחה תשכ"ט" – חמישה בולים בנושא ירושלים

תאריך ההופעה: 21/08/1968;

מעצב: דרור בן דב;

באדיבות השירות הבולאי – דואר ישראל.

בול "שלושת אלפים שנה לירושלים – עיר דוד"

גיליון מזכרת "שלושת אלפים שנה לירושלים – עיר דוד"

מתוך הסדרה: "ירושלים 3000 – תערוכות בולים אירופית – גיליון מזכרת";

תאריך ההופעה 16/12/1995;

מעצבות: רות קנטור וענת פרידמן;

באדיבות השירות הבולאי – דואר ישראל.

יריד הספרים הבין-לאומי 1965

האוניברסיטה העברית 1950

ברכת כהנים בכותל 2005

קרדיטים לבולים מימין לשמאל:

"ברכת כהנים"

תאריך ההופעה: 27/09/2005;

מעצבים: אהרון שבו, גד אלמליח;

באדיבות השירות הבולאי - דואר ישראל.

"האוניברסיטה"

תאריך ההופעה: 05/09/1950;

מעצב: פ' קראוס;

באדיבות השירות הבולאי - דואר ישראל.

"יריד הספרים הבין-לאומי"

תאריך ההופעה: 24/03/1965;

מעצב: נ' וולפנסון;

באדיבות השירות הבולאי - דואר ישראל.